Ч. 213 Неділя 21 вересня (3 жовтня) 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Загальні збори членів товариства для виробу риз церковних в Самборі.

Дня 16 вересня відбуло ся в присутности около 30 членів і то з дальших навіть сторін річнє зібранє сего товариства, котре представило свій розвій в минувшім році адміністрацийнім.

По поладженю формальностий предсідателем зібраня о. крил. Львом Щавиньским і теплім споминї памяти одного з основателів товариства і перших его директорів дра Корн. Чайковского і других покійних членів товариства, відчитав о. Ріпецкий справозданє дирекциї, до котрої кромі него входять о. Гмитрик і др. Гумецкий. Справозданє се, подаюче повний образ розвою товариства за минувший рік звучало:

Щоби заволодіти вповні торговлею утвари церковної, обняло товариство в круг своїх ділань також металеві вироби церковних знарядів і сосудів. В тій цїли вислала дирекция делеґата в центральні міста, щоби розглянути ся близше по маґазинах, пізнати ціни і знайти досьвідного рукодільника, котрий хотів би перенести свою рукодільню до Самбора і наш склад своїми роботами заосмотрювати. Результат переговорів був той, що заключено угоду з одним руским бронзовником в Станиславові, котрий обовязав ся достатчати товариству товар по умірених цїнах а з часом переселити ся до Самбора. Проба тая не повелась, бо контрагент не достатчав товару на час і товар сам оставлав много до желаня. В наслідок того навязано зношеня з другими краєвими бронзовниками, по можности рускими, аж вкінци удалось дирекциї по довгих переговорах спровадити до Самбора двох братів Русинів досьвідних, за границею відбувших практику і заключити з ними умову, на підставі котрої они відкрили для товариства робітню в Самборі і тут під надзором дирекциї всї замовленя виконують. Однак перепустивши через свої руки много виробів і з розличних краєвих і заграничних жерел, прийшла дирекция до переконаня, що краєві вироби, особливо декотрого рода, далеко уступають що-до смаку заграничним, длятого навязала зношеня з першестепенними французскими і німецкими фабриками і часть товару з них побирає. Загал духовеньства, показавшого нашому товариству вже в перших трех лїтах его істнованя таку теплу піддержку, віднїс ся симпатично і до тої нової его галузи і піддержав численними замовленями. В протягу 8 місяців продано всего металевого товару за суму около 5.000 зр. на чім зароблено 1.000 зр. Кождий початок трудний, бо і риз церковних продано в першім роцї всего за 10.000 зр. а тепер продано его за 38.000 зр. Маємо отже надію, що і той новий відділ розвине ся з часом значно і причинить ся до загального розвою інтересів товариства.

Другі ділa товариства розвивають ся нормальним тором і стан їх єсть цїлком задоволяючий а неоспоримим доказом того є цифри. В послїднім роцї приступило до товариства 70 нових членів, переважно церквей, з сумою уділів 2915 зр., так що тепер сума уділів виносить квоту 7.805 зр. Тая обставина, що в члени вступають нові церкви, дає поруку доброго розвою товариства. Виповіло уділи два члени з сумою 405 зр. Всего товару, т. є. риз, металевого, книг і диванів, спродано в продовженю року за суму 42.904 зр. о 8.000 більше як в минувшім, і зискано на нім 7.400 зр. В рукодільни трудило ся постійно 10 робітниць а перед Рождеством і Воскресенієм 12 осіб, котрі заробили суму понад 2400 зр. (минувшого року 1700 зр.,) а кромі того занимає одна сирота місце бухгальтерки. — Для помочи тим робітницям, котрі з причини слабости трудитись би не могли, основано (новий) окремий фонд, котрий складає ся: 1) з жертв, які робітниці що тиждня добровільно складали (по 10 кр.); 2) з непібраних дивиденд; 3) з 10 проц. платні за роботу кождої штуки, котрі то 10 проц. не побирає ся від робітниць, але вчислиє ся в цїну товару; фонд сей, що виносив минувшого року около 100 зр., зріс в сїм роцї до суми висше 500 зр. — Фонд резервовий зріс в сїм роцї до квоти 1.965 зр. 75 кр., а се, як на початкове товариство, єсть красним результатом.

Другі позициї показує білянс, що находив ся в руках членів, а о. Ріпецкий пояснив тілько зріст двох позиций білянсу, а то „позички і дебітори“. Перша позиция зросла в сїм роцї по причинї розширеня діловодства на відділ металевий, на наєм нових обширнїйших убікаций для канцеляриї, маґазинів і рукодільнї, а позиция „дебітори“ зросла з причини побільшеного торгу і праздоподібно по причинї неврожаю, задля чого многі церкви не додержали термінів сплати.

3)

Чудеса сьвіта.

(Дальше).

II.

Кілько зьвізд на небі і кілько сьвітів на сьвітї? — Фотоґрафія неба. — Сьвіт родина і єдність в єго ріжнородности. — Етер сьвітовий. — Наш сонїчний сьвіт і єго початок. — Здогад Канта і Ляпляса о настаню нашого сьвіта. — Досьвід Плято'ґо і Фереде'ґо з оливою в алькоголю і водї. — Мраковини сьвітові.

Суть люди, котрі кажуть, що треба уникати природи, бо она не дає пізнати Бога і робить зьвірину з чоловіка; найлїпше замкнути ся в чотирох стїнах. Я би сказав противно: коли хочеш, чоловіче пізнати Бога, то шукай єго в природі. Але тогди мусиш мати око і серце для неї. Слїди пильно і уважно за ділами божими, а по них пізнаєш єго премудрість, всемогучість і безконечність. А хоч і ніколи не розслїдиш їх вповні і не зрозумієш ніколи докладно, то все таки чим більше їх дослїдиш, до чим більшого дійдеш в них правила, тим ясшїйшою стане тобі відвічна правда, тим більше зближиш ся до Бога і почуєш єго в своїм серци, а недостижима загадочність в сьвіті буде тогди для тебе великим і правдивим бо ніколи і нїким непоймитним чудом.

Коли серед погідної ночи глянемо на небо, засїяне густо ясними зірками, мимоволї насуне ся кождому з нас на гадку питанє: кілько там тих зьвізд на небі? Не одного бере навіть охота почислити їх. Прецї їх, бодай на око, не так дуже богато, щоби їх не можна ніяк почислити. Таких цїкавих, що брали ся числити зьвізди, було вже богато, а кілько они начислили, зараз побачимо.

Більше як 2000 лїт тому назад (около 160 року перед рождеством Христовим) жив в Малій Азиї, в місті Нїкеї, грецкий учений, зьвіздар Гіппарх, котрий перший взяв ся числити зьвізди. За єго часів показала ся була нараз якась ясна зьвізда на небі, котрої до того часу ще нїхто не видів і то піддало єму гадку числити зьвізди, щоби опісля люди могли знати, кілько всїх зьвізд і чи їх стає більше, чи вї. Гіппарх начислив більше як 1000 зьвізд і записав їх всїх, але той єго спис десь затратив ся і длятого не знаємо о нім більше нїчого. — В другім столїтю по Христї жив в Александриї в Єгипті славний зьвіздар Клявдий Птоломей, родом Єгиптиянин, котрий зібрав був всю тодїшну науку зьвіздарску і зложив в одну велику книгу, котру назвав був „Велика система зьвіздарска“. Птоломей як і всї єго попередники, доказував, що земля стоїть в осередку сьвіта, а цїлий сьвіт крутить ся около неї. Пізнїйше переклали були Араби ту книгу на арабску мову і назвали єї по свому „Альмаґест“. Під сею арабскою назвою звістне дїло Птоломея і до нинї, а наука після єго системи держала ся аж до часів Коперника. Отже в тім Альмаґестї подає Птоломей, мабуть за Гіппархом, число всїх зьвізд на 1028. Єсть го отже перший найстарший спис (катальоґ) зьвізд. Єго провірили опісля, значить ся перечислювали після него зьвізди, в 10-ім столїтю перский учений Абд-ал-Рахман Ал-Суфі, а около 1437 р. бей Улуґ в Самарканді. В 17-ім столїтю взяв ся був числити зьвізди німецкий учений Баєр і той завів звичай, що в катальоґах і до нинї означує ся зьвізди не лиш іменами, але й латинськими або грецкими буквами. В тім самім столїтю жив в Гданьску маючий пивовар Гевель. Син єго, Іван, що учив ся за границею, варив зразу також пиво, але опісля зладив собі дома зьвіздарню і став відтак славним ученим. Він уложив новий спис зьвізд, в котрім начислив їх вже 1564.

Ба, але як числити зьвізди, щоби не помилити ся, щоби не почислити одну два або й три рази, або щоби не пропустити нїякої? — Всї, що числили зьвізди, числили очевидно лиш ті що видко голим оком, а щоби їм лекше було, подїлили всї зьвізди після сили їх сьвітла на шість кляс. До першої кляси зачисляють ся найяснїйші зьвізди і кажемо, що то суть зьвізди першої величини. Тим способом начислив був німецкий зьвіздар Арґеляндер 3300 зьвізд, видних голим оком лиш в наших сторонах. Але вже Француз Гузо, котрий їздив на полудне і числив там зьвізди також і на полудневім небі, начислив їх далеко більше. Після него видко голим оком на цїлім небі 20 зьвізд першої величини, 51 — другої, 200 — третої, 595 — четвертої, 1213 — пятої, 3640 зьвізд шестої величини, отже всїх разом 5719.

Дальше понадавано зьвіздам всїлякі назви, одні поназивано іменами якихсь грецких та

Чистий зиск обчислено на суму 2.336 зр. 57 кр., котрий буде розділений в той спосіб, що на фонд резервовий припаде сума 781 зр. 69 кр., на дивіденди сума 620 зр. 25 кр., а на запомоги для вдів і сиріт по сьвящениках евентуально на Приють для них основуючий ся квота 934 зр. 65 кр.

Вкінци представив о. директор діла того Приюта. Минувшого року поручило загальне зібране специяльній анкеті, щоби разом з дирекциєю заняла ся введенем в жите тої гадки. Член тої анкети Вп. о. Алекс. Зубрицкий виробив, розглянувшись по таких інституциях, проект статута окремого від товариства, независимого інститута а коли і другі члени анкети і деякі знані юристи до того проекту поробили свої заміти, відбуло ся недавно засіданє повної анкети, котра передискутувала і приняла статут інститута під названєм „Приют для вдів і сиріт по руско-кат. сьвящениках“. Незадовго буде скликане зібранє основателів в цїли остаточного принятя і підписаня статута, котрий потім буде внесений до намістництва і так гадка самопомочи для бідних жертв судьби прибере конкретні форми.

Над справозданєм дирекциї розвинулась широка дискусия, котра сьвідчить з одної сторони о інтереси, який розбуджує судьба того многоважного товариства, а з другої сторони о строгій контроли, яку ведуть основателї і члени над своїм дїлом. І так забирали голос і жадали оо. Калужняцкий, Яворский і Рабій поясненя дотичного фонда хорих робітниць, а перший з них клав більший натиск на то, щоби задоволятись меншими зисками, а за то лучше платити робітниці. — О. Несторович хотїв би, щоби при торговли металевих виробів узгляднювати більше краєві жерела. — О. Рабій жадав поясненя позиций „рабати“ і „страти на товарі і довжниках“ і хотїв би, щоби кромі бухгальтерки установити ще настоятельку крою і маґазинерку. Знов же о. Яворский бажав би, щоби функциї ті повнила сама дирекция. — Дальше розвязалась дискусия над позициєю „страти“ а о. Рабій виразив желанє, щоби в білянсї вставляти окрему позицию „фонд страт“. — На ті заміти давали поясненя директори о. Ріпецкий і др. Гумецкий, по чім принято справозданє до відомости.

Іменем надзираючої ради предложив справоздане єї дїяльности о. В. Скобельский, а по довгій дискусиї принято его до відомости одноголосно.

Іменем контрольної комисиї представив о. Шемердяк, що комисия перевела точну ревізию маґазинів, каси, книг та й взагалї цїлого дїловодства, і на підставі того вносить одобрити дїяльність дирекциї і затвердити білянс; — зібране по короткій дискусиї одноголосно се приняло.

При „внесенях членів“ поставив о. Рабій внесенє, щоби кромі бухгальтерки установити ще настоятельку крою і маґазинерку. — На представленє о. Ріпецкого рішено се полишити добромнїню дирекциї і надзираючої ради.

На тім скінчено, а предсїдатель о. Щавиньский закрив зібранє.

Вкінци приступлено до льосованя предметів, подїлених на 30 жеребіїв, у вартости від 4 до 75 зр. в хосен тих церквей і братств церковних, котрі є членами товариства. Жеребій припав отсим церквам і братствам: Братству в Річці, церквам в Коросні і Честинях, братству в Скороднім, церквам в Дорожові, Рогізнї, Чуловичах, Райтаревичах, Зворі, Зиндрановій, Товстенькім і Березинї, братствам в Дарахові, церквам: в Перегримцї, Рішнику, Тучапах і Дулибах, братству в Грушові, церквам в Трестяній і Нущи, братству в Бурканові, церквам в Чорноріках, Тихани, Уднові, Нагуєвичах, Ходновичах, Прусах, Заборю і Свиднику і братству в Вижници на Буковинї. Цїннїйші предмети вильосовані: фелон вартости 75 зр. на братство в Річці, дві фани за 46 зр. на церков в Коросні, антіпедия за 25 зр. на церков в Скороднім, шаль за 16 зр. на церков в Дорожові і т д.

Перегляд політичний.

На вчерашнім засїданю Палати послів предложив п Мінїстер скарбу др. Білиньский прелімінар буджету на 1898 рік. Предложений буджет подає загал видатків на суму 715,920.827 зр., а доходи обчисляє на 719,900.282 зр., так, що остає надвижка в сумі 3,979.455 зр. Завдяки тому буде можна без великих трудностий збільшити видатки на спільні справи. В наслїдок додаткових кредитів зменшить ся та надвижка. По предложеню прелімінаря обговорював п. Мінїстер буджет в довшій промові принятій прихильно цїлою Палатою.

Торжества з нагоди ювилею короля Оскара в Штокгольмі вже скінчили ся, а від суботи перебуває король в Християнії, куди перенесли ся дальші торжества ювилейні; по Швециї прийшла черга на Норвеґію Населенє норвежске витає короля одушевлено.

Новинки.

Львів дня 2-го жовтня 1897.

— **Ц. к. краєва Рада шкільна** ухвалила між иншим на засїданю з дня 27-го вересня: 1) Затвердити іменованє о. Ант. Галїга з Бурштина на духовного члена римо-кат. обряду до ц. к. окружної ради шкільної в Рогатині; 2) іменувати суплентами в середних школах: Ів. Свитальского в ґімназиї в Стрию, Йос. Сулима в ґімн. в Дрогобичи; 3) перенести суплентів ґімназияльних: Мар. Бараньского з Станиславова до Коломиї, Вас. Грицевича з Бережан до руских паралельок при ґімн. в Коломиї; 4) затвердити в учительстві в школах середних учителїв: Каз. Ґрінберґа в школї реальній в Станиславові, Йос. Шидловского в Ярославі, Стан. Бабиньского в Ряшеві і Анат. Луцика в Дрогобичи; 5) приймити до відомости іменованя учителїв народних шкіл: Ів. Тучапского учителем в Соколівцї, Ванди Гурскої старшою учителькою і Людм. Франковскої молод. учит. 5-кл. шк. женьской в Гусятинї, о. Андр. Копитили катихитом при 6-кл. школї мужескій в Бучачи, Казим. Вайдила управит. 2-кл. школи в Угорцї, Ів. Андрасевича управит. 2-кл. школи в Дроговижи, Мих. Туркула управит. такої ж школи в Конкольниках, Маг. Екертівної молод. учит. при 5-кл. школї женьскій в Буську, Мар. Кравс старшою учит. 4-кл. шк. в Войнилові, Фр. Єзерского учит. в Малковичах; 6) установити від 1-го лютого 1898 посади римо- і греко-кат. катихитів при 5-кл шк. народній в Старім містї, та посади других катихитів обох обрядів при народних школах в Сокали; 7) перемінити від 1-го жовтня 1897 женьску 4-кл. школу видїлову получну з 4-кл. шк. ім. кор. Ядвиги в Станиславові

римских божків, другим знов імена зьвірят і ростин, ще инші дістали свої назви від Арабів. Крім того вже здавен давна поназивано всїлякі громади зьвізд на небі і тим способом заведено такий лад, що можна легко означити якусь зьвізду і відріжнити єї від другої Єсть н. пр. на небі громадка дрібоньких зьвізд, котру наші люди називають „квочкою“. Стародавні Греки називали ті зьвізди „плеядами“ і казали, що то доньки велита Атляса, котрий держить землю на своїх плечах і его жінки Плеіони; они були товаришками богинї Артеміс або Діяни. Одного разу гонив за ними мисливий Оріон, а богиня на їх просьбу перемінила їх в голуби і они полетїли на небо та стали зьвіздами і тепер, коли раненько сходять (в половинї мая) дають знак, що надходять жнива, а коли вчасно заходять (при кінци жовтня), дають знак, що надходить слотна пора осїнна. Тих доньок Атляса було сім і они називали ся: Електра, Мая, Тайґете, Алькіоне, Келяйно, Стеропе і Меропе. Так тепер називають ся і ті зьвізди на небі. До імени зьвізди Електра додають ще латиньску букву „b“, до Мая букву „c“ і т. д. Наш нарід видить в тій громадцї зьвізд подібність до квочки з курятами; найяснїйша звізда між ними, Алькіоне, єсть зьвіздою третої величини і уважає ся за квочку; всї другі, менші від неї, за курятка. Тоті три зьвізди, котрі наш нарід називає „косарями“, суть зьвіздами другої величини і належать до громади зьвізд, що зве ся Оріоном. Майже по середині межи косарями а квочкою, трохи близше до квочки, єсть велика ясна зьвізда першої величини, котра має арабску назву „альдебаран“; она разом з квочкою належить до більшої громади зьвізд званої „биком“. В громадї зьвізд, званій „великим возом“ або „великим медведем“ суть три зьвізди, названі по арабски: Дубге, Мерак і Мізар; в „малім возї“ єсть одна дуже важна зьвізда, звана „полярною“ або „північною“. В громадї „лїра“ єсть одна зьвізда першої величини названа Веґа. Єсть зьвізда, що зве ся псом, ослом, колосом і т. д.

Дїлимо також зьвізди на кляси після барви їх сьвітла. До першої кляси належать всї зьвізди, що сьвітять білим сьвітлом; до другої з жовтим, а до третої з червоним сьвітлом. Але суть ще й такі зьвізди, котрих вже голим оком не видко, хиба аж дальновидом (телескопом), а з тих знов суть такі, що треба хиба дуже великого дальновида, щоби їх добачити. Всї ті зьвізди називають ся вже телєскопічними і они творять дальші кляси зьвізд від 7-ої аж до 16-ої. Зьвізда 16-ої кляси єсть вже так маленька, що треба дуже сильного телескопу, щоби єї ще добачити. Щоби й ті зьвізди почислити, треба вже виміряти місце, де они знаходять ся на небі. До такого численя взяли ся були два Нїмцї, Шенфельд і Кріґер та начислили 457.778 зьвізд, отже близько пів міліона. Всї ті зьвізди записані дуже докладно в окремім катальозї.

Годї нам тут розписувати ся дальше о всїх способах обчислюваня зьвізд на небі; скажемо лиш коротко: дотеперішні обчисленя показали, що чим менші зьвізди, то тим більше їх на небі, а чим меншими їх видимо, то тим дальше они від нас; як би всї зьвізди аж до 15-ої величини були рівномірно розложені по цїлім небі, то всїх їх разом було би 1650 міліонів!

Звиш півтора міліярда лиш самих таких зьвізд, котрі ще можемо доглянути хоч би лиш дуже сильними телескопами, то не дрібниця! Подумайте-ж собі, що кожда з тих зьвізд то окремий сьвіт сам для себе, може сотки, тисячі міліони разів більший, як наша земля; кількож то сьвітів в тім безмежнім просторі сьвітовім!? Звиш півтора міліярда лиш самих для нас видимих! А кількож то єсть ще таких, котрих не то вже голим оком, але навіть найсильнїйшими нашими дальновидами не можемо видїти! Сьвітів на небі єсть без лїку! — Чи се не чудо?

Але ще більше чудо розкрила перед нашими очима фотоґрафія неба. Ледви що винайдено фотоґрафію (в 1838 р.), як вже й зараз пробовано фотоґрафувати тїла небесні; сам єї винаходець Француз Даґер (Daguerre) фотоґрафував місяць. Єму певно і не снило ся, до як великого дїла дав він перший початок За его приміром фотоґрафовано в 1851 р. затьмінє сонця. Але аж в наших часах станула фотоґрафія неба на висоті своєї задачі і на конґресї зьвіздарів в Парижи 1887 р. постановлено відфотоґрафувати як найдокладнїйше цїле небо. В тій цїли подїлено небо на части і кожда більша зьвіздарня дістала свою часть, з котрої має здоймати фотоґрафії — робота так велика, що єї ще й доси не покінчено. В чім же сила і значінє фотоґрафії для зьвіздарства?

Для людского ока має значінє сила сьвітла, для фотоґрафії его скількість. Чим яснїйша яка зьвізда, то тим скорше око людске буде єї видїти, бо сила єї сьвітла дразнить нерви в оцї людскім і тим викликує в нїм вражінє сьвітла — чоловік приходить до сьвідомости сьвітла, значить ся, видить сьвітло. Але чим дальше яка зьвізда, тим більше слабне сила єї сьвітла; сьвітло єї не може дразнити нервів в людскім оцї і чоловік не видить сьвітла, хоч би оно й дїйстно було. Противно має ся річ з плитою фотоґрафічною; треба богато сьвітла, щоби оно на нїй лишило слїд. Сьвітло зьвізди, котре за дві секунди викличе в оцї вражінє сьвітла, не лишить ще на фотоґрафічній плиті за той час нїякого слїду; плиту фотоґрафічну треба длятого виставити через довший час на дїланє сьвітла. Отже через то, що виставимо фотоґрафічну плиту через довший час на дїланє сьвітла, она зловить більшу его скількість і на нїй вробить ся слїд навіть від такої зьвізди, котрої ми не то голим оком, але навіть і найсильнїйшими нашими дальновидами не могли

на 5 кл. школу виділову женьску; 8) перемінити від 1-го лютого 1898 народні школи: 5-кл. мішані в Рудках, Товмачи, Сіняві і Любачеві, кожду на дві школи 5-кл., мужеску і женьску, 2-кл. школу в Яричеві новім на 4-кл. і 1 кл. в Гайвороньці на 2-клясову.

— **Уряд почтовий в Зашкові** на двірци, в повіті львівскім, що був часово звинений, війшов знов в житє з днем 1-го с. м. з незміненим обсягом діланя.

— **Суд в Підволочисках** зачне урядоване з днем 1-го падолиста с. р. До округа сего суду належати будуть деякі громади вилучені з округів в Скалаті і в Новім селі. Суд в Підволочисках буде містити ся в специяльно збудованім одноповерховім домі при Паньскій улици. Рівночасно осідають в Підволочисках два адвокати: дри Щасний Громницкий і Теодор Мантель з Тернополя.

— **Дра Олександра Колессу** доцента і заступника професора рускої мови і літератури в львівскім університеті, іменувало Міністерство просьвіти екзамінатором згаданих предметів на учителів шкіл середних. Рівночасно предложила колегія професорів виділу фільософічного львівского університету дра Коллесу яко одинокого кандидата на надзвичайного професора рускої мови і літератури.

Господарство, промисл, торговля, гігієна і вихованє.

Добрі ради.

— **Яку расу свиний найліпше ховати** для нашого селянина зі взгляду на добру продаж і розплід? — Оттаке питанє дістаги ми рівночасно з кількох сторін і будемо старати ся тут по можности на него відповісти. Тут додамо, що се питанє обговорює ся тепер також майже в цілій середній Европі, а то головно длятого, що мясо з дотеперішних свиний стало в більшій части якесь несмачне і що длятого покуп свинини досить вменшив ся. Для поясненя, чому іменно свинина стала якась не смачна, мусимо сказати, що після гадки німецких різників і торговельників свиньми головна причина есть та, що годівельники взяли ся тепер до годованя свиний більше штучним кормом, маючи більше на оці заробок як доброту товару. Але й добір раси впливає значно на годівлю свиний, а тим самим і на доброту та продаж товару. Не будемо тут розводити ся над всїма расами, а пригадаємо лиш, що професор господарства при семінариї учительскій в Тернополи, п. Ґлодзїньский, в своїй книжочцї „Про хованє свиний“, виданій „Просьвітою“ ще в 1886 р. захвалює расу „**беркшір**“ яко найліпшу і найвідповіднїйшу для наших господарів. Тепер же не лиш в нашій монархії, але й в Німеччинї, ба, майже в цїлій середній Европі звертають знову увагу на сю расу і кажуть, що она найліпша до ховання, а то ось длячого: Беркшіри суть найліпші до розплоду; поросята від беркшірскої льохи доховують ся найліпше, ростуть скоро, тучать ся легко, дають найліпші шинки, і видержують навіть острий клімат. Беркшіри есть то анґлійска раса, мішанина давної анґлійскої з індийскою або італїяньскою. Свинї беркшірскої раси суть чорні або сорокаті. Хто би хотів їх собі роздобути, повинен на то зважати, щоби они походили від якогось доброго годівельника, щоби голова свинї була просто витягнена, шкіра на них мягка і гладка не поморщена, шерсть довга і мягка і щоби льоха мала що найменше 12 добрих цицок. З молодих льошок треба на розплодок вибирати самі найкрасші, а кнура для них вишукувати як найліпшого з такими самими прикметами расовими. — Але з другої сторони треба й то сказати, що коли дивити ся на транспорти свиний які ідуть від нас за границю, то лиш дуже рідко можна побачити між ними чорні або сорокаті свинї, а майже виключно лиш самі білі. То значить, що згінники купують найрадше білу расу. Масть в торговли сьвиньми грає також велику ролю. Що вдїяти, коли згінник або рівник волить купити білу як чорну хоч би й найліпшу та найліпше утучену? І з тим треба числити ся. Длятого з білих рас треба ховати „**йоркшір**“. О скілько ми знаємо, то більші властителї ґрунтові (двори) у нас ховають найбільше свинї сеї раси. Ознаки доброї раси суть коротко такі: Безрога мусить мати красну будову тїла: коли дивити ся на ню з гори, повинна бути широко ребриста, значить ся виглядати кругляво як бочівка; коли дивити ся з боку, повинна бути ніби подовгасто-чотирогранна. Голова не повинна бути занадто довга, але й незанадто коротка, чоло широке, лопатки і шинки повні, масть біла. Йоркшіри належать до великого рода свиний, беркшіри до малого. Хто би хотів познакомити ся докладнїйше з годованєм свиний і з ужиткованєм свиньского мяса, тому радимо дуже прочитати собі згадану книжочку проф. Антона Ґлодзїньского „Про хованє свиний“, видане „Просьвіти“ ч. 92 р. 1886.

— **Як вигубити бодлак осотій або осет на поли?** Загально думають що, бодлак осотій розмножує ся на поли від того, що дуже засіває ся, а тимчасом то не зовсїм правда; він розмножує ся найбільше з коріня і длятого найтруднїйше его винищити на поли. Осотій має корняк, що росте під землю, на 25 до 40 центиметрів глубоко і пускає з него пагони, котрі займають на поли по кілька квадратових метрів місця. Длятого лиш рідко де можна подибати лиш сам один осотій, а звичайно цїлу купку зложену з кільканайцяти. То вже показує нам, як брати ся до осотія, щоби его винищити: нема иншої ради, як лиш виривати, витягати, викопувати, виорювати его з корінем. Правда, помагає також і стинанє зелених пагонів верх землї, бо щоби корняк жив, мусять бути верх землї і пагони з него, а скоро тих не стане, то й корняк згине; але в такім случаю треба лїтом часто стинати пагони при самій земли. Дуже добре есть садити на поли, де осотій дуже розмножив ся, бураки або барабулю. По послїднім підгорненю можна тогди обійти цїле поле і де лиш покаже ся осотій, зараз его викопати або вирвати з корінем. Також добре пустити плуг на 20 центиметрів глубоко і повиорювати коріне, але й зараз забирувати его, бо скоро оно дістане ся де під землю, то буде знов пускати пагони. До виприваня осотія треба зробити собі довгі кліщі з твердого дерева, на 75 центиметрів довгі. Горішні кінцї тих кліщів на 55 центиметрів довгі роблять ся круглі, а долішні, на 20 центиметрів довгі, а 4 і пів центиметра широкі, лопаткуваті мусять бути з середини карбовані. Тими кліщами ловить ся коріне і витягає ся з землї.

— **Ще кілька слів про роблене соку і повил з квасниць і падалиць:** Один з наших читателів з Поморянщини, з села Богутина пише нам: „Після поданого Вами торік способу наробив я не лиш соку, але й кільканайцять літрів повил. Повила можна уживати на так звану яблочанку, з доданем трохи переvареної води, цукру і (після вподоби) сметани. Щоби же не плїснїли, треба добре уложити, по можности в начиню деревяннім і тримати в сухім а холоднім місци. Сок около Рождества набирає великої моци; уживало ся его так само як повила, але на весну, около мая або червня, становив дуже приємний напиток холодячий, покріпляючий, просто з бутлї налитий (без заваренжя). Я тримав его в склянній, великій, кошем оплетеній бутли, але можна тримати его і в бочцї з вина, але тая бочка не може уже до нїчого иншого служити, як лиш до соку, бо в противнім случаю сок би не держав ся добре і мав би неприятний запах, а так він має запах подібний до вина і якусь особлившу силу“. — (Той спосіб робленя соку і повил з квасниць і падалиць повторили ми недавно з попередного рочника в „Добрих радах“.)

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 2 жовтня. Товариство виробу зелїза і бляхи здержало виплати. То стало ся в наслідок мальверсаций директора, котрий помер перед кількома днями. Мальверсациї досягнули суми пів міліона.

Атини 2 жовтня. Нинї приїздить до Атин король і прийме димісию кабінету. Імовірно утворить ся кабінет коаліцїйний.

Берлин 2 жовтня. Нинї або завтра приїздить царска пара з дїтьми до Дармштадту.

би видіти. В тім то найбільша вага і значінє фотоґрафії неба. Там, де небо здавало ся нам доси зовсім пусте і порожне, показала нам фотоґрафія тисячі а тисячі маленьких звьізд; де доси око наше виділо лиш ніби одну малу звьізду, там показала нам фотоґрафія не цїлу громаду, але цїлу купу звьізд, о котрій би ми навіть і понятя не мали, як би не фотоґрафія. Може найкрасше буде то можна пізнати по слідуючім примірі.

На полудневій півкули неба, отже на противнім від нашої, есть громада звьізд звана „Центавром“. В тій громадї есть одна, котру в катальоґах звьізд і на картах неба означено грецкою буквою „ω“ (о); голим оком видко еї яко звьізду 4-ої величини, трохи мрачну. Коли подивити ся на ню через дуже сильний телескоп, показує ся, що то не одна звьізда, але цїла купка звьізд, котра займає на небі тілько місця, як н. пр. десята часть з місяця тої величини, як видимо его на небі. Славний звьіздар Гершель начислив в тій купцї 5000 звьізд. Фотоґрафія не лиш потвердила то, але й показала, що в тій купцї далеко більше звьізд, та подала нам з неї так докладний образ, якого рукою ніхто би не зробив. Подумайте собі жменю золотого піску, розсипаного на чорнім папери: на самій середині, де того піску найбільше упало, там купка найгустійша і зеренця піску найдрібнїйші; подальше від осередка зеренця вже грубші і розскочили ся подальше. Ті золоті зеренця на чорнім папери то сьвітячі звьізди на нічнім небі.

Але не конець на тім. Через цїле небо іде широкою смугою, але не всюди однаковою, так звана „молочна дорога“, звана так вже в глубокій старинї длятого, що виглядає дійсно так, як коли-б хто по небі розлив молоко. І та молочна дорога складає ся з множества звьізд, котрі вже сильними телескопами можна по трохи розпізнати. Але далеко ліпше і наглядніше показує нам їх фотоґрафія. Подумайте собі, що зимою паде дрібонький а густий сніг, такий, що на кілька кроків сьвіта вже не видко. Оттак представляє нам фотоґрафія ту молочну дорогу; на фотоґрафії видко таке множество кругленьких плямок, як би еї хто обсипав мукою або білим піском; она робить на нас вражене тих платочків снігу, що сиплють ся в зимі густою масою на землю. Хто-ж годен почислити всї ті звьізди? Де та книга, в котрій би їх всїх можна записати і де той чоловік або де ті люди, котрі могли би то зробити?

Друге важне значінє, яке має фотоґрафія неба есть то, що она подає нам дуже докладно віддаль одної звьізди від другої, та помагає нам еї обчислити. З тим лиш велика недогода, що більші звьізди відбивають ся на фотоґрафії, через то, що плита фотоґрафічна мусить довше бути виставлена на діланє сьвітла, занадто великими і промір їх буває незмірно великий. Мимоходом мусимо ще згадати про велику трудність при фотоґрафованю неба. Поминувши вже, що до того треба великих і відповідно до фотоґрафованя усаджених телескопів, треба ще, щоби ті телескопи порушали ся рівночасно зі звьіздами, котрі хочемо відфотоґрафувати. Коли плита фотоґрафічна має бути виставлена н. пр. через 12 годин на діланє сьвітла якоїсь звьізди, то она мусить рівночасно і порушати ся з тою звьіздою. Цїлий телескоп, а з ним і плита мусить заєдно іти за звьіздою, бо в противнім случаю звьізда зсунулась би з плити не лишаючи на ній слїду, або лиш якийсь невиразний слїд. Телескопи з прикладом фотоґрафічним мусять ще мати такий прилад, котрий би їх порушав рівночасно і відповідно до ходу звьізди. Машинерия при такім телескопі мусить бути длятого дуже докладно і добре придумана.

(Дальше буде.)

Поручає ся 2

торговлю вин ЛЮДВИКА ШТАДТМІЛЛЬЕРА у Львові.

ГАЛИЦКИИ БАНК КРЕДИТОВИИ

почавши від 1-го лютого 1890, поручає:

4% Асигнати касові

з 30 дневним виповідженем,

$3\frac{1}{2}$% Асигнати касові

з 8 дневним виповідженем, сьвіжо знаходячі ся в обігу,

$4\frac{1}{2}$% Асигнати касові

з 90 дневним виповідженем, будуть опроцентовані почавши від дня 1-го мая 1890 по 4 прц. з дневним терміном виповідженя.

Львів, дня 31. сїчня 1890. 3 **Дирекция.**

$4\frac{3}{4}$ кільо кави

netto вільне від порта за послїплатою або за попередним присланем гроший. Під ґваранцисю 39 найлїпший товар.

Африк. Мока перлова . .	зр.	4·75
Сантос дуже добра . .	„	4·90
Куба зелена найлїпша .	„	5·18
Цейльон ясно-зел. найлїп.	„	6·35
Золота Ява жовта найліп.	„	6·30
Пері кава знамен. сильна	„	6·45
Арабска Мока дд. аромат.	„	7·10

Цїнники і тарифа цлова даром.

ETTLINGER & COMP. HAMBURG.

35

Мужчини

При ослабленю мужескім, мій ц. к. упр. ґальвано-електричний апарат, для власного ужитку з добрим успіхом. Лікарскі порученя. Проспект в коперті в марках 20 кр.

І. Авґенфельд,
Відень, IX., Türkenstrasse 4.

Бюро дневників і оголошень

Л. ПЛЬОНА

у Львові

улиця Кароля Людвика число 9.

приймає

абонамент на всї дневники

по цїнах оригінальних.

Апарати фотографічні

Прибори для фотографів так фахових як аматорів

Репродукциї найкрасших образів і діл штуки, рами, листви до рам, і т. п. предмети продає найдешевше найбільший фабричний склад апаратів і приборів фотографічних.

Львів, **ЛЮДВИК ФАЙҐЛЬ** Пасаж Гавсмана 8.

Бюро дневників і оголошень **Л. Пльона** у Львові улиця Кароля Людвика число 9, приймає абонамент на всї дневники по цїнах оригінальних.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.